

ЗАТВЕРДЖЕНО
Директор Державного науково-методичного
центру змісту культурно-мистецької освіти

М. М. Бриль

2021 р.

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР
ЗМІСТУ КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

П'ЄСИ УКРАЇНСЬКИХ КОМПОЗИТОРІВ У ПЕРЕКЛАДЕННІ ДЛЯ ФОРТЕПІАНО В 4 РУКИ

Збірка педагогічного репертуару
для закладів фахової передвищої мистецької освіти
галузь знань 02 Культура і мистецтво
спеціальність 025 Музичне мистецтво

Київ – 2021

Укладачі:

А. П. Загребельна

викладач, концертмейстер Комунального закладу «Лозівський фаховий вищий коледж мистецтв» Харківської обласної ради, спеціаліст вищої категорії

І. О. Свищова

викладач, концертмейстер Комунального закладу «Лозівський фаховий вищий коледж мистецтв» Харківської обласної ради, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист

Рецензенти:

Г. А. Тупікова

завідувач навчально-методичної лабораторії Чернігівського фахового музичного коледжу ім. Л. М. Ревуцького, кандидат педагогічних наук

Н. І. Путря

викладач циклової комісії «Оркестрові духові та ударні інструменти» Бахмутського фахового коледжу культури і мистецтв ім. І. Карабиця, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист

Відповідальна
за випуск

А. Г. Полещук

Рекомендовано

на засіданні методичної ради
Комунального закладу «Лозівський фаховий
вищий коледж мистецтв»
Харківської обласної ради
(протокол № 2 від 15 лютого 2021 р.)

© Загребельна А. П., Свищова І. О., 2021 р.

© Державний науково-методичний центр
змісту культурно-мистецької освіти, 2021 р.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	4
1. МУЗИЧНІ ЗНАХІДКИ МИНУЛОГО	7
Антон Коципінський Полька на тему української пісні «Гандзя».....	8
Михайло Калачевський Романс тв. 6, № 1.....	11
Михайло Завадський «Українська шумка».....	15
Аполон Гусаковський Скерцо.....	20
2. ОБРАЗНІ ЗАМАЛЬОВКИ	27
Сергій Борткевич «Прощання» із сюїти «Маленький мандрівник» ор. 21.....	28
Олександр Білаш Тарантела.....	30
Володимир Птушкін «Хрестики-нулики».....	33
Василь Манько «Вальс-спогад».....	35
«Перше побачення».....	39
3. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ	43
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	49

ПЕРЕДМОВА

Сучасні заклади мистецької музичної освіти, формуючи педагогічний репертуар, особливу увагу приділяють творам вітчизняних композиторів поряд зі зразками світової музичної класики, адже процес професійного та загальнокультурного виховання творчої особистості має спиратися на традиції національної культури.

Останнім часом поширенню та популяризації музики національної композиторської школи сприяє організація й проведення багатьох конкурсів, фестивалів, обов'язковою умовою яких є виконання твору українського автора. Українська фортепіанна література багатогранна та різноманітна, але музичний матеріал саме для фортепіанного ансамблю недостатньо широко представлений у педагогічному репертуарі. Ці чинники обумовили необхідність створення перекладень для фортепіано в чотири руки творів українських композиторів і написання методичних рекомендацій щодо особливостей їх виконання.

Мета збірки – збагачення й розширення концертного та навчального репертуару фортепіанного ансамблю, популяризація вітчизняної культурно-мистецької спадщини шляхом залучення творів композиторів України.

Музичний матеріал збірки призначений для здобувачів освіти початкових мистецьких закладів та закладів фахової передвищої освіти, які володіють певним комплексом піаністичних умінь і навичок.

Як відомо, ансамблеве музикування є важливою складовою процесу виховання музиканта: розкриває індивідуальний творчий потенціал, удосконалює слухову сферу, виконавську майстерність, допомагає сформувати комплекс технічних навичок та оволодіти умінням виконавської взаємодії. Гра в ансамблі розширює загальноестетичний світогляд, сприяє активізації занять й стабільності публічних виступів, дає задоволення та незрівнянну радість від спільної творчості.

З ансамблевою грою піаніст знайомиться вже на початковому етапі навчання. Вагомим чинником, який заохочує до опанування творчої дисципліни, є ретельно підібраний репертуар. Дуже важливо під час добору творів враховувати інтерес виконавців до музичного матеріалу.

Збірка складається із перекладень п'єс різних напрямів, стилів та жанрів, що формують компетентності ансамблевого музикування, надають можливість художньо-творчої самореалізації особистості, розвивають музично-технічні навички, сприяють оволодінню різними прийомами гри на інструменті, урізноманітнюють репертуар з урахуванням індивідуальних потреб і можливостей виконавця.

Перший розділ «Музичні знахідки минулого» містить твори українських композиторів кінця XIX – початку XX ст., в основу яких покладено народнопісенний матеріал, а саме: «Українська шумка» Михайла Завадського, «Полька» на тему української пісні «Гандзя» Антона Коципінського, «Романс» тв. 6, № 1 Михайла Калачевського, «Скерцо» Аполона Гусаковського. Національно-виховне значення музики фольклорного спрямування, її дидактична цінність полягає в інтонаційній характерності творів, подібних до народної музики, що сприяє активізації творчої уяви й асоціативного мислення, розвиває музичну ерудицію та спостережливість, допомагає глибше усвідомити смисловий аспект музики й виявити засоби її виразності.

Другий розділ збірки має назву «Образні замальовки» й складається з творів програмної музики (Сергій Борткевич «Прощання», Олександр Білаш «Тарантела», Володимир Птушкін «Хрестики-нулики», Василь Манько «Перше побачення», «Вальс-спогад»), в яких за допомогою відповідних композиторських виражальних засобів відтворено певну образну сферу. Художній зміст музики розкривається за допомогою специфічних звукообразжальних прийомів, використання різноманітної артикуляції, ритмічних особливостей, тембрових ознак, динамічних відтінків. Треба зазначити, що музика із змістом, заданим програмною назвою творів,

особливо охоче сприймається і виконавцем, і слухачем, сприяє швидкому засвоєнню музичного матеріалу, має потужний вплив на розвиток творчої особистості.

Під час перекладення творів для ансамблевого виконання дотримано художній зміст оригіналу, його стиль та форма в оновленому звучанні з набуттям інших темброво-фактурних та колористичних якостей. Нотний матеріал трансформовано з урахуванням особливостей гри у чотири руки, а саме: за необхідності було змінено октави, розширено діапазон, включено додаткові реєстри, що загалом надало п'єсам масштабнішого звучання.

У п'єсі Михайла Завадського «Українська шумка» змінено тональність з метою спрощення опанування тексту, полегшення його вивчення, а у творі Олександра Білаша «Тарантела», навпаки, ускладнено ритмічний малюнок другої партії задля підкреслення жанрових ознак.

П'єси першого розділу збірки рекомендовано для виконання під час концертних виступів, конкурсних випробувань, а твори другого розділу можна використовувати у формі ескізного розучування, читання з листа.

Нотний текст творів розташований вертикально, що надає можливість кожному з виконавців охоплювати одночасно обидві партії ансамблю. З метою кращого розуміння епохи, в якій жив та творив автор, вказано роки життя кожного композитора.

Сценічна презентація перекладень відбулася під час концертного виступу викладачів та студентів Лозівського фахового вищого коледжу мистецтв, які з ентузіазмом долучилися до підготовки музичного матеріалу та стали першими виконавцями творів зі збірки.

Отже, даний музичний матеріал та методичні рекомендації дають можливість розширити й збагатити виконавський репертуар фортепіанного ансамблю та є своєрідним корисним орієнтиром під час добору відповідної навчально-методичної літератури.

Полька

А. Коципінський
(1816-1866)

Перекладення А. Загребельної

Allegro

I

f

mp leggiero

II

f

mp leggiero

7

13

mf

mf

8va

17

Musical score for measures 17-22. The score is in 3/4 time with a key signature of one flat (B-flat). It consists of three systems of staves. The first system has a treble clef staff and a grand staff (treble and bass clefs). The second system has a bass clef staff and a grand staff. The third system has a bass clef staff and a grand staff. Dynamics include *p* (piano) and *mf* (mezzo-forte). There are slurs and accents throughout the piece.

23

Musical score for measures 23-27. The score is in 3/4 time with a key signature of one flat (B-flat). It consists of three systems of staves. The first system has a treble clef staff and a grand staff. The second system has a bass clef staff and a grand staff. The third system has a bass clef staff and a grand staff. Dynamics include *mf* (mezzo-forte). There are slurs and accents throughout the piece.

28

Musical score for measures 28-32. The score is in 3/4 time with a key signature of one flat (B-flat). It consists of three systems of staves. The first system has a treble clef staff and a grand staff. The second system has a bass clef staff and a grand staff. The third system has a bass clef staff and a grand staff. Dynamics include *f* (forte). There are slurs and accents throughout the piece.

33

p

p

37

mf

mf

41

A tempo

p

rit.

f

8va

A tempo

p

rit.

f

Романс

ТВ. 6, № 1

М. Калачевський
(1851-1910)

Tranquillo, ma con espressivo

Перекладення І. Свицовой

I

pp *p*

II

pp *p*

7

sempre legato

12

18

Musical score for measures 18-22. The score is in G major (one sharp) and 4/4 time. It features a piano accompaniment with a melodic line in the right hand and a bass line in the left hand. The right hand has a long phrase starting at measure 18, with a crescendo leading to a fermata at the end of measure 22. The left hand has a rhythmic pattern of eighth notes and quarter notes.

23

Musical score for measures 23-28. The score is in G major (one sharp) and 4/4 time. It features a piano accompaniment with a melodic line in the right hand and a bass line in the left hand. The right hand has a melodic phrase starting at measure 23, with a forte (*f*) dynamic marking. The left hand has a rhythmic pattern of eighth notes and quarter notes. The score ends with a fermata at the end of measure 28.

29

rit. *Piu mosso*

Musical score for measures 29-34. The score is in G major (one sharp) and 4/4 time. It features a piano accompaniment with a melodic line in the right hand and a bass line in the left hand. The right hand has a melodic phrase starting at measure 29, with a piano (*pp*) dynamic marking. The left hand has a rhythmic pattern of eighth notes and quarter notes. The score ends with a fermata at the end of measure 34.

35

Measures 35-39 of a musical score in G major. The score is written for piano with a grand staff. The right hand has a treble clef and the left hand has a bass clef. The key signature has two sharps (F# and C#). The time signature is 4/4. The music begins with a piano (*p*) dynamic. The right hand features chords and moving lines, while the left hand has a steady eighth-note accompaniment. A crescendo hairpin is visible in the right hand between measures 36 and 37.

40

Measures 40-44 of the musical score. The right hand continues with chords and moving lines. The left hand has a steady eighth-note accompaniment. The dynamic is piano (*p*). The tempo marking *rit.* (ritardando) is present above the right hand in measure 41, and *Tempo I* (ritornello) is marked above the right hand in measure 42. A crescendo hairpin is visible in the right hand between measures 40 and 41. The dynamic *p* is also present in the right hand in measure 42. The left hand has a *p* *sempre legato* marking in measure 42.

45

Measures 45-49 of the musical score. The right hand features a long melodic line with a crescendo hairpin starting in measure 45 and reaching a fortissimo (*f*) dynamic in measure 49. The left hand has a steady eighth-note accompaniment. The dynamic is piano (*p*) in measure 45 and fortissimo (*f*) in measure 49.

50

Musical score for measures 50-54. The score is in treble and bass clefs with a key signature of three sharps (F#, C#, G#). It features a melodic line in the upper voice and a more rhythmic accompaniment in the lower voice. A large slur covers measures 50-54. Dynamics include a crescendo in measures 52-53 and a decrescendo in measure 54. The piece concludes with a fermata over a whole note in measure 54.

55

rit. *a tempo*

p *pp*

Musical score for measures 55-58. The score continues in the same key signature. Measures 55-56 are marked *rit.* and feature a melodic line with a slur. Measures 57-58 are marked *a tempo*. Dynamics include *p* in measure 57 and *pp* in measure 58. The piece concludes with a fermata over a whole note in measure 58.

59

rit.

pp

Musical score for measures 59-62. The score continues in the same key signature. Measures 59-61 are marked *rit.* and feature a melodic line with a slur. Measure 62 is marked *pp*. The piece concludes with a fermata over a whole note in measure 62.

Українська шумка

М. Завадський
(1827-1900)

Перекладення А. Загребельної

Andante

I

II

7

13

mf

mp

mf

mp

mp

rit.

p

rit.

p

19 Allegro

Measures 19-24 of the piece. The music is in G major and 2/4 time. The tempo is Allegro. The score consists of three systems of staves. The first system has a treble clef staff with a piano (*p*) dynamic and a bass clef staff with a piano (*p*) dynamic. The second system has a treble clef staff with a mezzo-piano (*mp*) dynamic and a bass clef staff with a mezzo-piano (*mp*) dynamic. The third system has a treble clef staff with a mezzo-piano (*mp*) dynamic and a bass clef staff with a mezzo-piano (*mp*) dynamic. The music features eighth-note patterns in the treble and bass clefs, with some chords and rests.

25

Measures 25-30 of the piece. The music is in G major and 2/4 time. The tempo is Allegro. The score consists of three systems of staves. The first system has a treble clef staff with a mezzo-forte (*mf*) dynamic and a bass clef staff with a mezzo-forte (*mf*) dynamic. The second system has a treble clef staff with a mezzo-forte (*mf*) dynamic and a bass clef staff with a mezzo-forte (*mf*) dynamic. The third system has a treble clef staff with a forte (*f*) dynamic and a bass clef staff with a forte (*f*) dynamic. The music features eighth-note patterns in the treble and bass clefs, with some chords and rests.

31

Measures 31-36 of the piece. The music is in G major and 2/4 time. The tempo is Allegro. The score consists of three systems of staves. The first system has a treble clef staff with a forte (*f*) dynamic and a bass clef staff with a forte (*f*) dynamic. The second system has a treble clef staff with a forte (*f*) dynamic and a bass clef staff with a forte (*f*) dynamic. The third system has a treble clef staff with a forte (*f*) dynamic and a bass clef staff with a forte (*f*) dynamic. The music features eighth-note patterns in the treble and bass clefs, with some chords and rests.

36

mp *p*

41 Andante

mf

45 Allegro

f *mf*

51

p *mf*

56

mp *p*

61 poco accel.

p

65

Musical score for measures 65-68. The piece is in G major (one sharp). The tempo is not explicitly stated for this section. The score consists of four staves: two for the right hand and two for the left hand. The right hand starts with a mezzo-forte (*mf*) dynamic and features a melodic line with slurs and accents. The left hand provides harmonic support with chords and moving lines. In measure 68, the dynamics change to forte (*f*) and the right hand has an octave extension marked *8va*.

69 *Andante*

Musical score for measures 69-74. The tempo is marked *Andante*. The score consists of four staves. The right hand has a melodic line with slurs, starting at mezzo-piano (*mp*) and moving to mezzo-forte (*mf*) by measure 72. The left hand has a steady accompaniment of chords, also starting at *mp* and moving to *mf*.

75

Musical score for measures 75-78. The score consists of four staves. The right hand has a melodic line with slurs, starting at piano (*p*) and moving to pianissimo (*pp*) by measure 77, where it is marked *rit.* (ritardando). The left hand has a steady accompaniment of chords, also starting at *p* and moving to *pp rit.* in measure 77. An octave extension marked *8va* is indicated above the right hand in measure 77.

Скерцо

А. Гусаковський

(1841-1875)

Перекладення А. Загребельної

Allegro

I

II

5

9

15

15

f

f

Musical score for measures 15-18. The score is written for four staves (two treble and two bass clefs). The first two staves are marked with a forte (*f*) dynamic. The music consists of eighth and sixteenth notes, often beamed together in groups. The key signature has one sharp (F#) and the time signature is 2/4.

19

19

cresc.

sf

sf

cresc.

Musical score for measures 19-24. The score is written for four staves. The first two staves have a *cresc.* (crescendo) marking starting at measure 21, followed by *sf* (sforzando) markings at measures 22 and 23. The bottom two staves also have a *cresc.* marking starting at measure 21. The music features a mix of eighth and sixteenth notes, with some chords and rests. The key signature has one sharp (F#) and the time signature is 2/4.

25

25

f

f

Musical score for measures 25-28. The score is written for four staves. The first two staves are marked with a forte (*f*) dynamic. The music consists of eighth and sixteenth notes, often beamed together in groups. The key signature has one sharp (F#) and the time signature is 2/4.

Andantino con espressione

29

p

p

This system contains measures 29 through 32. It is written in 2/4 time with a key signature of one flat (B-flat). The music is in a piano (*p*) dynamic. The upper staves (treble clef) feature a melodic line with a long slur across the first two measures and a repeat sign at the beginning. The lower staves (bass clef) feature a rhythmic accompaniment of eighth-note chords, also with a long slur across the first two measures and a repeat sign at the beginning.

33

This system contains measures 33 through 36. The melodic lines in the upper staves continue with a long slur across the first two measures. The bass line continues with eighth-note chords, also with a long slur across the first two measures. The music maintains the piano (*p*) dynamic.

37

mf

mf

This system contains measures 37 through 40. The dynamic changes to mezzo-forte (*mf*). The melodic lines in the upper staves continue with a long slur across the first two measures. The bass line continues with eighth-note chords, also with a long slur across the first two measures.

41

rit. *p*

rit. *p*

45

Allegro

accel. *f*

accel. *f*

49

p

p

53

Musical score for measures 53-56. The score is written for four staves: two treble clefs and two bass clefs. Measures 53-54 feature a melodic line in the upper treble staff and a bass line in the lower bass staff. Measures 55-56 show a more complex texture with chords and moving lines in both the upper and lower systems.

57

Musical score for measures 57-60. The score is written for four staves. Measures 57-58 feature a melodic line in the upper treble staff and a bass line in the lower bass staff. Measures 59-60 show a more complex texture with chords and moving lines in both the upper and lower systems. Dynamics include *cresc.* and *sf*.

61

Musical score for measures 61-64. The score is written for four staves. Measures 61-62 feature a melodic line in the upper treble staff and a bass line in the lower bass staff. Measures 63-64 show a more complex texture with chords and moving lines in both the upper and lower systems. Dynamics include *f*.

65

Musical score for measures 65-70. The score is written for piano in a 2/4 time signature with a key signature of two sharps (F# and C#). It consists of four staves: two for the right hand and two for the left hand. The right hand features a melodic line with eighth-note patterns and chords, while the left hand provides a rhythmic accompaniment with eighth-note chords. Dynamics include *cresc.* (crescendo) and *sf* (sforzando).

71

Musical score for measures 71-74. The score continues in the same 2/4 time signature and key signature. It features a more complex texture with sixteenth-note runs in the right hand and eighth-note patterns in the left hand. The dynamics are marked *f* (forte). The piece concludes with a double bar line and a final key signature change to three sharps (F#, C#, and G#).

Andantino con espressione

75

Musical score for measures 75-78, marked *Andantino con espressione*. The score is in a 2/4 time signature with a key signature of three sharps (F#, C#, and G#). It consists of four staves: two for the right hand and two for the left hand. The right hand has a melodic line with a long slur over measures 75 and 76, while the left hand has a rhythmic accompaniment with eighth-note chords. The dynamics are marked *mf* (mezzo-forte).

79

Musical score for measures 79-82. The piece is in A major (three sharps). The right hand features a melodic line with a long slur across measures 79 and 80, and a crescendo hairpin. The left hand has a rhythmic accompaniment of eighth notes with a slur across measures 79 and 80, and a crescendo hairpin. The bottom staff shows a simple bass line with quarter notes and rests.

83

Musical score for measures 83-87. The right hand continues the melodic line with a slur across measures 83 and 84, and a mezzo-forte (*mp*) dynamic marking. The left hand has a rhythmic accompaniment of eighth notes with a slur across measures 83 and 84, and a mezzo-forte (*mp*) dynamic marking. The bottom staff shows a simple bass line with quarter notes and rests.

88

Musical score for measures 88-91. The right hand features a melodic line with a slur across measures 88 and 89, a piano (*p*) dynamic marking, a ritardando (*rit.*) marking, and a pianissimo (*pp*) dynamic marking. The left hand has a rhythmic accompaniment of eighth notes with a slur across measures 88 and 89, a piano (*p*) dynamic marking, a ritardando (*rit.*) marking, and a pianissimo (*pp*) dynamic marking. The bottom staff shows a simple bass line with quarter notes and rests.

2. ОБРАЗНІ ЗАМАЛЬОВКИ

Прощання

із сюїти "Маленький мандрівник", ор. 21 С. Борткевич
(1877-1952)

Andantino dolente

Перекладення А. Загребельної

I

II

p

p

5

cresc.

mf

cresc.

mf

9

dim.

rit.

a tempo

mf

dim.

rit.

a tempo

mf

13 animando e cresc.

p

p

This system contains measures 13 through 16. It features a grand staff with three staves: two treble clefs and one bass clef. The music is in 3/4 time. Measures 13 and 15 have a piano (*p*) dynamic. The notation includes various note values, rests, and slurs. The tempo/mood is indicated as 'animando e cresc.'.

17

f

f

rit.

rit.

This system contains measures 17 through 20. It features a grand staff with three staves: two treble clefs and one bass clef. The music is in 3/4 time. Measures 17 and 18 have a forte (*f*) dynamic. Measure 20 includes a 'rit.' (ritardando) marking. The notation includes various note values, rests, and slurs.

21

p

pp rit.

a tempo

rit.

p

pp rit.

a tempo

rit.

This system contains measures 21 through 24. It features a grand staff with three staves: two treble clefs and one bass clef. The music is in 3/4 time. Measure 21 has a piano (*p*) dynamic. Measures 22 and 23 have a pianissimo (*pp*) dynamic with a 'rit.' (ritardando) marking. Measure 24 has a 'rit.' marking. The tempo/mood is indicated as 'a tempo'. The notation includes various note values, rests, slurs, and accents.

Тарантела

О. Білаш
(1931-2003)

Перекладення А. Загребельної

Allegro

The musical score is written for two systems of instruments: Piano (I and II) and Guitar. The tempo is marked 'Allegro'. The first system is marked 'mf' and the second 'f'. The score consists of two systems of piano and two systems of guitar. The piano parts feature complex rhythmic patterns with many triplets and slurs. The guitar part is written in a single system with a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The score is in 3/4 time and consists of two systems of piano and two systems of guitar. The first system is marked 'mf' and the second 'f'. The score features complex rhythmic patterns with many triplets and slurs.

First system of musical notation. It consists of four staves. The top two staves are in treble clef, and the bottom two are in bass clef. The first measure features a triplet of eighth notes in the upper staff and a quarter note in the lower staff. The second measure continues with triplets in both staves. The third measure shows a triplet in the upper staff and a quarter note in the lower staff. The fourth measure concludes with a triplet in the upper staff and a quarter note in the lower staff, ending with a fermata.

Second system of musical notation. It consists of four staves. The top two staves are in treble clef, and the bottom two are in bass clef. The first measure begins with a piano (*p*) dynamic and features a sixteenth-note triplet in the upper staff and a sixteenth-note triplet in the lower staff. The second measure continues with triplets in both staves. The third measure shows a triplet in the upper staff and a quarter note in the lower staff. The fourth measure concludes with a triplet in the upper staff and a quarter note in the lower staff, ending with a fermata.

Third system of musical notation. It consists of four staves. The top two staves are in treble clef, and the bottom two are in bass clef. The first measure features a triplet in the upper staff and a quarter note in the lower staff. The second measure continues with triplets in both staves. The third measure shows a triplet in the upper staff and a quarter note in the lower staff. The fourth measure concludes with a triplet in the upper staff and a quarter note in the lower staff, ending with a fermata.

First system of musical notation. The upper staff (treble clef) contains a melodic line with six groups of triplets, marked with a mezzo-forte (*mf*) dynamic. The lower staff (bass clef) contains a rhythmic accompaniment with six groups of triplets, also marked with *mf*. The key signature has one sharp (F#).

Second system of musical notation. The upper staff (treble clef) continues the melodic line with six groups of triplets, marked with a forte (*f*) dynamic. The lower staff (bass clef) continues the rhythmic accompaniment with six groups of triplets, also marked with *f*. The key signature has one sharp (F#).

Third system of musical notation. The upper staff (treble clef) features six groups of sextuplets, marked with a pianissimo (*pp*) dynamic. The lower staff (bass clef) features six groups of sextuplets, also marked with *pp*. The key signature has one sharp (F#). The system concludes with an 8va (octave up) marking and a fermata.

Хрестики-нулики

В. Птушкін
(1949 р.н.)

Перекладення І. Свищової

Animato, scherzando

I

II

p *cresc.* *mp* *8va*

p *cresc.* *mp*

5 *mf* *p*

mf *p*

9 *cresc.* *mf*

cresc. *mf*

Tempo I

13 *8va* *rit.* *p*

17 *8va*

21 *mf* *f*

Вальс-спогад

В. Манько
(1944 р.н.)

Перекладення І. Свищової

Tempo Valse

I

II

mp

5

10

The musical score is written for two systems of piano (I and II) in 3/4 time. The tempo is marked 'Tempo Valse' with a waltz symbol. The dynamics are marked 'mp' (mezzo-piano). The score is divided into measures, with measures 5 and 10 explicitly labeled. The music features a waltz-like melody with a prominent bass line and a melodic line with slurs and ties.

15

1. *rit.* *mp*

2.

20

25

mf

29

Measures 29-34 of a musical score in A major. The score is written for piano with four staves. The top two staves are the right hand, and the bottom two are the left hand. The key signature has three sharps (F#, C#, G#). The time signature is not explicitly shown but appears to be 4/4. The music features a melodic line in the right hand and a harmonic accompaniment in the left hand. Dynamic markings include *p* (piano) and *mp* (mezzo-piano). A fermata is placed over the first measure of the right hand.

35

Measures 35-38 of the musical score. The right hand continues with a melodic line, featuring a long, sweeping slur over measures 37 and 38. The left hand provides a steady accompaniment with chords and moving bass lines. The dynamic marking *mp* is present.

39

Measures 39-42 of the musical score. The right hand continues with a melodic line, featuring a long, sweeping slur over measures 41 and 42. The left hand provides a steady accompaniment with chords and moving bass lines. The dynamic marking *mf* (mezzo-forte) is present.

43

43

f

f

Musical score for measures 43-46. The score is in treble and bass clefs with a key signature of three sharps (F#, C#, G#). Measures 43-46 feature a melody in the upper voice with slurs and a piano accompaniment in the lower voice with chords and a steady bass line. The dynamic marking *f* (forte) is present in both staves.

47

47

mp

mp

Musical score for measures 47-50. The score is in treble and bass clefs with a key signature of three sharps. Measures 47-50 feature a melody in the upper voice with slurs and a piano accompaniment in the lower voice with chords and a steady bass line. The dynamic marking *mp* (mezzo-piano) is present in both staves. A repeat sign with first and second endings is at the end of measure 50.

51

51

p

p

Musical score for measures 51-54. The score is in treble and bass clefs with a key signature of three sharps. Measures 51-54 feature a melody in the upper voice with a long slur and a piano accompaniment in the lower voice with chords and a steady bass line. The dynamic marking *p* (piano) is present in both staves.

Перше побачення

В. Манько
(1944 р.н.)

Перекладення І. Свищової

Allegretto

I

mp leggiero

II

mp leggiero

7

mf

mf

13

mf

mf

19

p

p

This system contains measures 19 through 24. It features a grand staff with two treble clefs and two bass clefs. The key signature is three sharps (F#, C#, G#). The music is marked with a piano (*p*) dynamic. Measures 19-20 show a melodic line in the upper treble with a slur and a repeat sign. Measures 21-24 continue with similar textures, including chords and moving lines in both hands.

25

mp

mp

This system contains measures 25 through 30. The key signature remains three sharps. The music is marked with a mezzo-piano (*mp*) dynamic. Measures 25-26 show a melodic line in the upper treble with a slur. Measures 27-30 continue with similar textures, including chords and moving lines in both hands.

31

mf

mf

This system contains measures 31 through 36. The key signature remains three sharps. The music is marked with a mezzo-forte (*mf*) dynamic. Measures 31-32 show a melodic line in the upper treble with a slur and a first ending bracket labeled '1.'. Measures 33-36 continue with similar textures, including chords and moving lines in both hands.

37 2.

mp *f* *f*

mf *mp*

43 *cantabile*

f *mp*

mp *mp*

49

mf

mf

54

Musical score for measures 54-59. The score is in treble and bass clefs with a key signature of three sharps (F#, C#, G#). It features a complex melodic line in the upper voice and a rhythmic accompaniment in the lower voice. A large slur covers measures 54-59.

60

Musical score for measures 60-63. The score is in treble and bass clefs with a key signature of three sharps. It includes dynamic markings *mf* and *mp*. A section starting at measure 61 is marked with a repeat sign and a common time signature C .

64

Musical score for measures 64-69. The score is in treble and bass clefs with a key signature of three sharps. It includes dynamic markings *p* and *pp*. The piece concludes with a double bar line at the end of measure 69.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

Даний педагогічний репертуар підготовлений з метою збагачення й розширення концертного та навчального репертуару фортепіанного ансамблю здобувачів закладів початкової спеціалізованої й фахової передвищої мистецької освіти.

Твори першого розділу призначені для роботи з учнями старших класів шкіл естетичного виховання та студентами закладів фахової передвищої мистецької освіти, оскільки їх виконання вимагає певної піаністичної підготовленості: володіння дрібною технікою, зокрема навичками гри подвійних нот, мелізмів, вміння виконувати кантиленну музику тощо.

Репертуар другого розділу адресований учням середніх класів мистецьких шкіл, а в роботі зі студентами дані твори доцільно використовувати для ескізного розучування або читання з листа.

Для кращого опанування музичного матеріалу розроблено методичні вказівки, які допоможуть викладачам у процесі вивчення пропонованої педагогічної літератури.

Розділ 1. МУЗИЧНІ ЗНАХІДКИ МИНУЛОГО

Коципінський А. «Полька» на тему української пісні «Гандзя» [11, с. 14]

Антон Коципінський (1816-1866) – український та польський композитор, педагог, збирав подільський пісенний фольклор, обробляв найкращі мелодії для голосу з фортепіано і для хору, активно пропагував українські пісні в концертах. Особливої популярності в його творчості набула обробка пісні «Гандзя» (слова і музика Д. Бонковського).

На початку ознайомлення з музичним твором необхідно прослухати його вокальне виконання з метою кращого осмислення змісту. Аналіз взаємозв'язку музичної тканини та словесного тексту допоможе зрозуміти характер, відчутти динамічний розвиток мелодії, знайти

необхідні артикуляційні прийоми та відповідні засоби виразності для розкриття художнього задуму твору.

Грайлива, жартівлива мелодія першої партії поєднується з легким гармонічним супроводом другої. Пунктирний ритм, мелізми, подвійні ноти викликають певну складність і потребують від виконавця першої партії ретельного попереднього опрацювання. Робота в повільному темпі з поступовим прискоренням допомагає подоланню технічних труднощів під час гри.

Виконавцю другої партії потрібно дотримуватися звукового балансу басу та акордів, грати легко, без напруження, підтримуючи легкий жартівливий характер мелодії.

Рухливий темп п'єси вимагає від виконавців відчуття точної ритмічної пульсації, виконавської витримки, зіграності.

Робота над твором сприяє розвитку координації ігрових рухів та темпо-ритмічної організованості.

Калачевський М. «Романс» тв. 6, № 1 [11, с. 33]

Михайло Калачевський (1851-1907) – український композитор, піаніст, громадський діяч, юрист. Вокальний характер п'єси потребує досконалого володіння звуком, тонкого відчуття розмаїття динамічних відтінків. Виконавцю першої партії слід витримувати довгі звуки мелодії, прослуховуючи елементи поліфонії. Музичний матеріал другої партії складається із постійного руху восьмими тривалостями, які рівномірно розподілені між двома руками. Виконання такої фактури потребує слухового контролю для досягнення зв'язної, безперервної звукової лінії. Виконавцю необхідно робити опору на першу долю та без поштовхів передавати мелодію із руки в руку, зберігаючи при цьому темп. Твір сприяє вдосконаленню навичок співучої кантиленної гри.

Завадський М. «Українська шумка» [11, с. 16]

Михайло Завадський (1828-1887) – українець польського походження, композитор, музичний педагог, піаніст. Він є представником камерного сентиментального напрямку, автором понад 500 творів української тематики.

«Шумка» – традиційна подільська жартівлива пісня, яка виконувалася лірниками, близька до коломийок. У творчості композитора представлена в інструментальному жанрі, має пісенно-танцювальний характер. З метою спрощення опанування тексту, полегшення його вивчення у п'єсі змінено тональність.

Перший і останній епізоди твору подібні за музичним матеріалом, мають однаковий темп, характер. Наспівна та лірична мелодія потребує якісного виконання штриха legato, єдності фразування. Під час виконання другої партії варто зосередити увагу на проведенні басової лінії, прослухати гармонію і визначити динамічну спрямованість. Обом виконавцям необхідно знайти збалансоване динамічне звучання задля досконалішого розкриття виразності мелодії.

Середній розділ є контрастним щодо першого й останнього епізодів. Тут відбувається зміна темпу та характеру мелодії. Техніка виконання досить складна. Швидкий темп потребує фізичної витримки, чіткої артикуляційної злагодженості, ритмічної організованості, відчуття єдності. Динамічно акцентована сильна доля допомагає утримувати темп та рухливість мелодії.

Основна кульмінація мелодії відбувається наприкінці розділу, де важливо одночасно виконати *accelerando* й повернутися до початкового темпу *andante* першого епізоду.

Головне завдання під час виконання п'єси – збереження цілісності музичної форми.

Гусаковський А. «Скерцо» [11, с. 29]

Аполон Гусаковський (1841-1875) – композитор, хімік, представник «Могутньої купки», залишив у спадок кілька романсів та численні фортепіанні п'єси.

Рухливий характер першої та третьої частин твору потребує від виконавців вільного володіння технічними прийомами, чіткого виконання штрихів, дотримання артикуляції, ритму, динаміки.

Наспівна мелодія другого та четвертого розділів п'єси спонукає виконавця першої партії до м'якого, гнучкого звукоутворення мелодії та збереження єдності музичної думки. Ладове співставлення різних тональностей в епізодах, зміна характеру та темпу додає контрастності звучання основних частин. Виконавцю другої партії необхідно прослухати зміну гармонії та знайти оптимальне рішення щодо користування педаллю.

Для виконання скерцо учасникам дуету треба зосередитися на ритмічній чіткості, утриманні однакового темпу в швидких частинах. Контрастна динаміка кожної із них повинна бути під постійним слуховим контролем, не варто концентрувати увагу на окремих епізодах, щоб не втратити цілісне сприйняття п'єси. Твір потребує злагодженої координації рухів, зосередженості, метро-ритмічної стійкості, артикуляційної ясності.

Розділ 2. ОБРАЗНІ ЗАМАЛЬОВКИ

**Борткевич С. «Прощання» із сюїти «Маленький мандрівник»
ор. 21 [4, с. 6]**

Сергій Борткевич (1877-1952) – український композитор польського походження, піаніст, педагог, автор багатьох фортепіанних творів.

П'єса «Прощання» підкорює своїми незвичними гармонічними та мелодичними зворотами. Перша партія складається із дрібних мотивів, які щоразу починаються зі слабкої долі, тому головне завдання – зберегти єдність музичної думки.

Виконавцю другої партії слід рельєфно виділяти лінію басу та акордів. Для кращого розуміння цілісності музичного фразування варто опрацювати супровід у вигляді гармонічної основи. У середині п'єси відбувається зміна розміру та тональності (перехід у мажор), що додає в

характер звучання інші барви, а далі відбувається перегук голосів у партіях, що нагадує своєрідну бесіду, яка підводить до кульмінації твору.

Білаш О. «Тарантела» [3, с. 3]

Олександр Білаш (1931-2003) – український композитор, найбільш відомий як автор пісень (близько 500), романсів, балад, опер, оперет, ораторій та музики до кінофільмів.

Тарантела – італійський народний танець у швидкому темпі. Його характерними ознаками є: рух тріолями, гострий ритм та повторювані мотиви. Для виконання тарантели слід мати добру технічну підготовку (цього потребує віртуозний характер твору), дотримуватися динамічних вказівок, звукової рівноваги між партіями, погоджених прийомів звуковидобування. Під час роботи над п'єсою необхідно користуватися повільним темпом для досягнення якісного та злагодженого виконання ритмічного малюнку тріолей обох партій.

Птушкін В. «Хрестики-нулики» [8, с. 3]

Володимир Птушкін (1949) – український композитор, піаніст, педагог. Твори автора відрізняє яскрава музична мова, наповнена характерними мелодичними, гармонічними зворотами, що сприяє утворенню особистого стилю композитора. Творчість В. Птушкіна охоплює майже всі музичні жанри.

Під час розучування твору треба зосередитися на великій кількості випадкових знаків альтерації. Важливе значення у створенні яскравого музичного образу належить артикуляції, тому особливої уваги потребує точне виконання штрихів. Поєднання різних ігрових прийомів і невимушеність їх виконання допомагають розкрити характер твору, його художньо-образний зміст.

Манько В. «Вальс-спогад» [7, с. 32]

Василь Манько (1944) – викладач Роменської дитячої музичної школи Сумської області, член Національної спілки українських композиторів.

Твір не має значних технічних труднощів, тому його можна використовувати у формі ескізного розучування, читання з листа.

Виразна мелодія першої партії вражає своєю граційністю та прозорістю, потребує від виконавця витонченого фразування. Вона із задоволенням виконується учасниками дуету та сприймається слухачами.

Друга партія виконує роль акомпанементу з характерними ознаками вальсового ритму. Виконавцю треба зосередити увагу на виразному проведенні лінії басу та не обтяжувати гру акордів. Використання прямої ритмічної педалі допомагає підкреслити танцювальний характер твору.

Манько В. «Перше побачення» [7, с. 29]

На початку роботи варто проаналізувати весь динамічний план твору, зосередитися на відтворенні максимальної різниці динамічних відтінків та агогічних відхилень.

Виконавцю першої партії слід зосередити увагу на якісному виконанні прийому *staccato* в I та III частинах твору.

У другій частині відбувається зміна тональності й характеру. Мелодія першої партії представлена безперервним рухом шістнадцятими тривалостями, що розподілені між обома руками. Гра такої фактури вимагає плавності та зв'язності звукової лінії.

Друга партія створює фон, який відтіняє рельєф мелодії та забезпечує її виразність. Головне завдання для виконавця – глибокий бас та м'які акорди. Це досягається завдяки правильному розподілу ваги рук.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексеев А. Д. Методика обучения игре на фортепиано. Москва: Музыка, 1978. 288 с.
2. Артоболевская А. Д. Первая встреча с музыкой. Москва: Советский композитор, 1985. 103 с.
3. Білаш О. Тетянин альбом: Фортепіанні п'єси для дітей. Ноти. Київ: Музична Україна, 2002. 40 с.
4. Борткевич С. Маленький мандрівник: Твори для фортепіано. ор. 21. Ноти. Київ: Мелосвіт, 2010. 20 с.
5. Готлиб А. Д. Основы ансамблевой техники. Москва: Музыка, 1971. 94 с.
6. Ляшенко Т. В. Фортепіанний ансамбль в системі музично-педагогічного навчання // Наукові записки НДУ імені М. Гоголя. Психолого-педагогічні науки. 2015. № 2. 141 с.
7. Манько В. Г. Веселий гном: П'єси та етюди для баяна, акордеона в музичній школі. Ноти. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2014. 56 с.
8. Птушкін В. Фортепіанна музика для дітей. Ноти. Київ: Мелосвіт, 2003. 24 с.
9. Снігуренко В. І., Сорока Н. В. Разом грати веселіше: Збірка фортепіанних ансамблів з методичними рекомендаціями. Харків: ОНМЦПК, 2018. 83 с.
10. Тачкова Е. М. Работа с ансамблями. Музыка в школе. 2001. № 4. 88 с.
11. Ткаченко Л. Л. Музичні старожитності: Твори українських композиторів для фортепіано. Ноти. Київ: Мелосвіт, 2010. 48 с.